

Marcel Johannes Kitse ettekandes. Ootamatult kauni meloodilise kaarega sonaadi avaosas „Dialogo“ vastanduvad *pizzicato*'s topeltnootide *glissando*'d ja poognaga loodav laulvus. Melanhoolne laul muutub teises osas ärevaks võidujooksuks aja ja sõrmeosavusega. Marcel Johannes Kits esitas teose veenva üleolekuga ja kaasakiskuva hooga.

Tõeline hirm tekkis alles John Cage'i helitööd „Kuus meloodiat“ kuulates. See viulile ja klahvpillile loodud teos jättis ennekuulmatult fantaasiavaese ja jõuetu mulje, hoolimata interpretide pingutusest ning lisatud koreograafiast, millega tantsija Britt Kõrsmäa kõlanud ilmestas. Hirm igavese igavuse ees võttis maad! Kannatusi ja kõhklusi ei lämmatanud lõplikult ka kontserdi lõpus kõlanud Bernard Hermann'i filmimuusika, mille taustaks võis jälgida seinale kuvatud kõheda kaadraid.

Kambrist kirikusse

Festivali mastaapsem muusikaõhtu toimus 28. augustil Tallinna Jaani kirikus, mil rivistati altari ette festivali kammerorkester. Oodati erilise õhinaga hinnatud Soome ooperilaulja Camilla Nylundi esinemist. Mõistagi oli külalise esinemine plaanitud õhtu lõppu. Oh seda ärevust ja kannatamatust, mida võis sõnavõttude ajal õhus värelemas tunda! Aga kõik see polnud asjata, üle anti üks oluline auhind – Marje ja Kuldar Singi nimeline preemia. Laureaadiks kuulutati noor kontratenor Martin Karu, kes suundub häälekunsti õppima Londonisse.

Peeter Sarapuu soleerimisel kõlas Tõnis Kaumanni fagotikontsert, tänavuse festivali tellimusteos. Kaumanni looming on varasemast tuttav pigem vaimukate väikevormide poolest – õieti oligi see esimene suurvorm, mida tema kirjutatust olen kuulnud, olgugi

et helilooja loomenimistus leidub ka täiemõduline sümfoonia (2010). Kaumanni fagotikontserdi peamine võlu seisneb mänguliste kontrastide rohkuses ja meeleolude kirkuses. Avaosas on otsustava tähtsusega löökpillid, mis viivad ärevalt tõtlema ja registreerit äärmustes hüpleva fagoti vahelduseks džässilikult vabastavasse õhustikku, aga need viivud katkevad ruttu – tuleb aina edasi tõtata.

Teise osa värvivad salapäraseks jalgutades laskuvad bassikäigud ja keelpillide kõhedad liikumised, mis fagoti aeglase kromaatiliste käikudega moodustavad põneva filmimuusikaliku helipannoo.

Finaal algab groteskse tantsumotiiviga, mis aina hüpleb toonikadominant-toonika trajektooriga, nii peaaegu mõõdutundetult kaua, et olukorra koomikat topelt alla joonida. Paraku pöördub meeleolu peagi tõsiseks ja isegi kurvaks, kõlavad avaosast tuttavad laskuvad käigud, härdad akordid keelpillidelt kuulutavadki teose arengukaare lõppu. Meeldivalt teatraalne ja nutikalt kirjutatud fagotikontsert leiab loodetavasti esitajate seas sooja vastuvõtu.

Camilla Nylund laulis Richard Strauss'i „Neli viimast laulu“ kõlarikkaks ja nauditavaks. Jaani kirik ei ole laulja vokaali võimestamiseks küll akustiliselt pealinna parim saal, aga Nylund suutis meisterlikul moel end kõllaliselt kehtestada, kaotamata seejuures kaunist voolavust ja tooni võlvust. Kahjuks ei leidnud kavaraamatust laulutekste, mille lisamine on ikka hea tava juurde käinud.

Kaks teost, kolm kangelast

Festivali lõpetas sisutihe sonaadi õhtu, mille eeskava sisaldas kaht kaalukat Ludwig van Beethoveni teost: meistri viimast klaverisonaati (nr 32 c-moll *op.* 111) ja viiulisonaati nr 9 *op.* 47 „Kreutzer“. Beethoveni viimane klaverisonaat on

Irina Zahharenkova ületas kõiki keerukusi taolise väleda lihtsuse ja loomulikkusega, nagu improviseeriks enese lõbuks.

Siiri Padar

väga kaugel tema „rahva lemmikuteks“ kujunenud teoste kõlamaailmast. Harmoonilistest keerdkäikudest moodustas Beethoven nii segadusse viiva labürindi, et sellest suudab publiku läbi juhatada vaid erakordne pianist. Irina Zahharenkova kõlajulged avataktid tabasid kuulajaid erutava ehmatusega, sealt alates polnud pianisti hüpnotiseerivast haardest enam pääsu. Zahharenkova esitatud klaverisonaat *op.* 111 oli nii läbiraputav ja lummas, et pärast seda näib peaaegu kohatu veel midagi öelda või mängida. Aga mängiti siiski! Robert Traksmann viiulil ja Sten Heinoja klaveril tõid kuuldavale haarava interpretatsiooni Beethoveni viiulisonaadist nr 9 „Kreutzer“.

Robert Traksmann on ülimalt intelligentne muusik, kelle tõlgenduslikud valikud äratavad usaldust ja kõrgeid

ootusi. Imetlust väärivad ta meisterlik poognakontroll ja strihhide rikkalik arsenal. Ent paistab, et praegu Traksmanni käsutuses olev pill ei võimalda end muusikuna maksimaalselt avada. Keskregister kõlas pisut looritatult, kõrgeid noodid särasid aga täies kirkuses. Olemata keelpillide alal spetsialist, pean jätma täpsema diagnoosi asjatundjatele.

Nagu avakontserdi avateose prohvetlik pealkiri vihjas, ei antud Tallinna kammermuusika festivalil kõrvale puhkamiseks aega. Kuulajaid erutati aina uute ja tugevamate elamustega. Ka publiku huvi paistis viroloogilistele ohtudele vaatamata elav. Tihe kava tõi vaheldusrikkaid ja seosterohkeid elamusi, mis kõrvade puhkamise aegu taas meenuvad ning panevad ootusega mõtlema järgmisele festivalile.

Jüri Alperden

16. VI 1957 – 26. VIII 2020

Pärast pikka rasket haigust suri dirigent Jüri Alperden. Ta oli rahvusoperi dirigent 1985. aastast, peadirigent aastatel 2002–2004, muusikaakadeemia sümfooniaorkestri peadirigent aastatel 1994–2000 ning Pärnu Linnaorkestri peadirigent aastatel 1998–2019. Estonias debüteeris ta juba 1982. aastal, dirigeerides Verdi ooperit „Attila“ (esietendus hooajal 1976/1977), mis oli teose esmalavastus NSV Liidus. Külalisesena on ta dirigeerinud kõigis olulisemates naaberteatrites: Moskva Suures Teatris, Läti rahvusoperis, Valgevene ooperi- ja balletiteatris jm. 1979. aastast juhatas Jüri Alperden regulaarselt Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri kontserte, 1984. aastal tegi kaasa orkestri turnee

nn kuldse ringi linnades ning 1997. aastal tõi Sibeliuse sünnikodus Järvenpääl ERSO ja RAMiga ettekandele Sibeliuse „Kullervo-sümfoonia“. Ta on juhatanud ka endise Nõukogude Liidu orkestreid, sh Leningradi Filharmoonikuid ja NSV Liidu kultuuriministeriumi sümfooniaorkestrit, samuti Szombathely Filharmoonikuid ja Ungari Raadio sümfooniaorkestrit, Läti Riiklikku Sümfooniaorkestrit, Plzeňi Raadio sümfooniaorkestrit Tšehhis, mitmeid Soome orkestreid jt. Kolmel korral (1999, 2004 ja 2009) juhatas ta sümfooniaorkestreid ka laulupeol. Jüri Alperden oli pikaajaline ning väga armastatud õppejõud Eesti muusika- ja teatriakadeemias: tema käe all õppisid tudengid sümfooniaorkestri dirigeerimist 1993. aastast.

Maestro dirigeeris oma elu jooksul rohkem kui 50 lavateost – nii oopereid, ballette kui ka operette – ning tõi muusikajuhina lavale arvukalt teoseid eri

žanrites. Tähtsamatena väärivad mainimist Mussorgski „Boriss Godunov“, Richard Strauss'i „Salome“, Tšaikovski „Padaemand“, Wagneri „Lendav Hollandlane“, Puccini „Manon Lescaut“, Glazunovi „Raimonda“, „Surma ja sünni laulud“ Singi muusikale, Bocki „Viiuldaja katusel“ jpt. Tema viimaseks tööks rahvusoperi laval jäi üks tema lemmikteoseid, Rimski-Korsakovi ooper „Tsaari mõrja“.

Jüri Alperden uskus, et dirigendiks sünnitakse – tema elulugu kinnitas seda. Küllap oli ette määratud, et temast sai muusik perekonnas, kus ema oli pianist ja isa viiuldaja. Unistust dirigendiametist kandis ta eneses juba pisikeses poisina. Lapsest peale oli ta haaratud orkestri kõlast ja helivärvide mitmekesisusest. Kuna kuueaastaselt veel dirigeerimist õppida ei saanud, siis alustas ta klaveriõpingutega. Klavererialal lõpetas ta 1975. aastal

Tallinna muusikakeskkooli ja 1979. aastal Tallinna riikliku konservatooriumi Bruno Luki klassis. Dirigeerimist õppis ta nii TRKs Roman Matsovi juures kui ka Leningradi konservatooriumis Ilja Mussini klassis. Nii sai Jüri Alperdenist mitmekülgne muusik – meisterlik dirigent, kes võis vahel enesele lubada ka seda, et mõnel kontserdil esines ta nii dirigendi kui ka pianistina.

Jüri Alperdeni üliõpilased ja kolleegid jäävad teda mäletama kui suurt kunstnikku, kes oli oma ala professionaal ja ka väga hea õpetaja.

Rahvusoper Estonia
Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
Eesti Teatriliit
ERP
Pärnu Linnaorkester
Pärnu Linnavalitsus
Kultuuriministerium